

Se vorbește mult în această lucrare despre „contrasens“, despre contrasensuri uneori creatoare, care au contribuit la progresul gândirii, dar și despre contrasensuri care nu produc decât eroare și confuzie, așa ca acelea datorate anumitor susținători ai psihologiei istorice. Prezentăm în lucrarea aceasta câteva aplicații la texte filosofice ale unei metode de interpretare, care rezidă în a le reaseza în contextul învățământului și al vieții specifice școlilor filosofice. Pe lângă minuțioasele studii consacrate unor termeni filosofici importanți, se mai regăsesc în volumul de față și câteva contribuții generale, pe bună dreptate devenite celebre, dedicate secțiunilor filosofiei, organizării învățământului din școlile filosofice, repartizării disciplinelor și, nu în ultimul rând, figurii înțeleptului.

Cercetările lui Pierre Hadot se referă, mai întâi, la raporturile dintre elenism și creștinism, apoi la mistica neoplatoniciană și la filosofia din epoca elenistică și, în fine, se preocupă cu descrierea filosofiei ca fenomen spiritual.

ISBN 978-606-8840-00-0

9 786068 884000

www.editurasfnectarie.ro

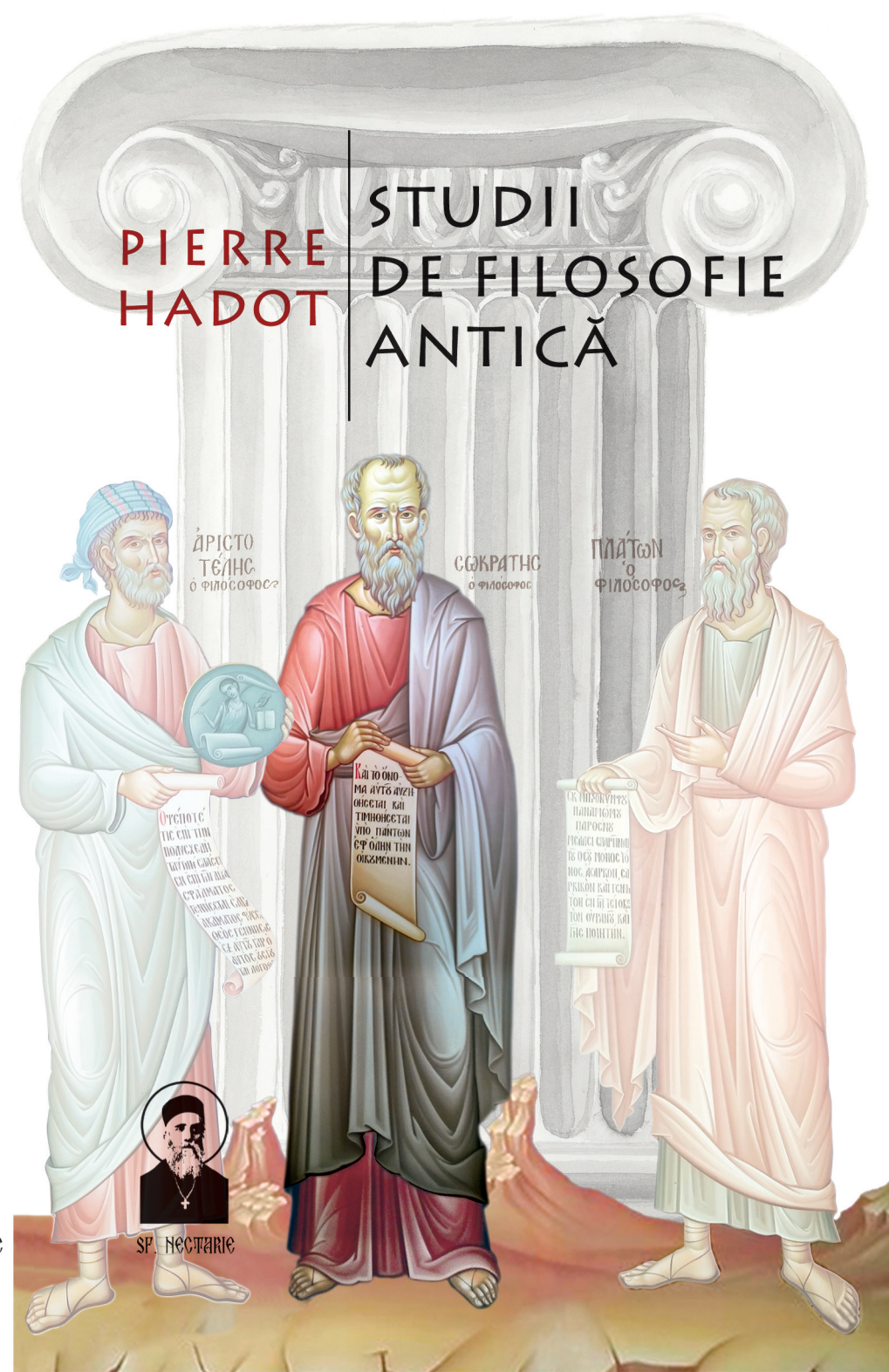
SF. NECTARIE

SF. NECTARIE

PIERRE HADOT

STUDII
DE FILOSOFIE ANTICĂ

Pierre Hadot
STUDII DE FILOSOFIE ANTICĂ

PIERRE HADOT

STUDII DE
FILOSOFIE ANTICĂ

Traducere din limba franceză de
Pr. dr. CONSTANTIN JINGA
îngrijirea critică a ediției de
Conf. univ. dr. CLAUDIU MESAROȘ

SF. NECTARIE

Pierre Hadot
ÉTUDES DE PHILOSOPHIE ANCIENNE
Copyright © Société d'édition Les Belles Lettres – Paris 2010

Copyright © Editura Sf. Nectarie, 2016

Imaginea copertei: Filosofi din Antichitate
(frescă de la Marea Meteoră, Grecia),
în fundal, coloană ionică (acuarelă de Cristiana Radu)

Concepție grafică: Baroque Books & Arts®

Lector: Pr. Dan Pavel

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HADOT, PIERRE
Studii de filosofie antică / Pierre Hadot ;
trad.: Constantin Jinga. - Arad : Editura Sfântul Nectarie, 2016
Conține bibliografie
ISBN 978-606-8840-00-0
I. Jinga, Constantin (trad.)
14(100)

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică nu pot fi reproduse
fără acordul scris al deținătorului de copyright, conform Legii Dreptului de Autor.

CUVÂNT-ÎNAINTE

Datorez cele mai vii mulțumiri lui Michel Tardieu, care în jurul anului 1988 m-a îndemnat să-mi adun articolele dispersate la vremea aceea prin diverse reviste și publicații, precum și lui N. D. Sed, directorul casei de editură Cerf, care a primit cu entuziasm această sugestie. La drept vorbind, o asemenea întreprindere era dificil de realizat. Care putea fi metoda cea mai bună de a publica o producție cu un conținut întins pe aproape cincizeci de ani, cuprinzând subiecte de la Heraclit până la Wittgenstein și Foucault, trecând prin Alain, Marsilio Ficino sau Nietzsche? Util a părut atunci să regrupăm toate aceste texte în volume diferite, organizate tematic. Așa am ajuns să public – ca să dau doar un exemplu – la Editura Cerf, în colecția *Les Écrits de Plotin*, pe care o coordonez, o antologie consacrată lucrărilor mele referitoare la raporturile dintre mit și mistică la Plotin. Momentan, datorită amabilității și înaltei competențe a lui A.-Ph. Segonds, acesta este primul volum publicat, dedicat unor studii generale asupra filosofiei antice. Găsim în aceste pagini expuneri despre rolul exegezei în procesul de învățământ, despre genurile literare ale dialecticii și retoricii. Unele articole vorbesc despre modul cum, încercând o interpretare a operelor filosofice, am ajuns să propun o concepție despre filosofie ca mod de viață.

Îmi exprim sentimentele de sinceră recunoștință față de colega și prietena mea bună, Jannie Carlier, care a revizuit aceste

texte cu migală și atenție, ajutând la evitarea unor erori. Din toată inima trebuie să-i mulțumesc și lui S. Noica, pentru a-și fi asumat ingrata sarcină de a pregăti manuscrisul în vederea editării.

Faptul de a-ți antologa articolele este un îndemn la smerenie. Adeseori se întâmplă să descoperim că am căzut noi înșine în greșeli pe care le reproșăm altora. În cazul meu, lucrul acesta s-a întâmplat îndeosebi cu studiul „Era Marcus Aurelius opioman?\": cuvenitele corecturi pe care am fost nevoit să le introduc pe alocuri apar, în text sau la notele de subsol, între paranteze drepte.

Afecțiunea pe care mi-au oferit-o toți cei ce, de aproape sau de departe, au colaborat la realizarea acestei lucrări, m-a mișcat profund. Îmi exprim față de ei întreaga mea recunoștință.

P. Hadot

Mulțumim tuturor editurilor și revistelor care și-au dat cu generozitate acordul în vederea reeditării textelor publicate inițial de către dânsii. Referințele în acest sens sunt consemnate la începutul notelor din cadrul fiecărui articol.

CUPRINS

Cuvânt-înainte	7
I. EXEGEZĂ, FILOSOFIE ȘI TEOLOGIE	
1. Filosofie, exegeză și contrasens	11
2. <i>De lectis non lecta componere.</i> Raționament teologic și raționament juridic	21
3. Teologie, exegeză, revelație, Scriptură în filosofia greacă	35
II. PROBLEME DE VOCABULAR	
4. Despre multiplele sensuri ale cuvântului <i>pragma</i> în tradiția filosofică greacă	69
5. Observații asupra noțiunilor de <i>physis</i> și de <i>natură</i>	85
III. PROBLEME ISTORICE	
6. Era Marcus Aurelius un opioman?	103
7. Reflecții asupra noțiunii de mentalitate colectivă	123
IV. FILOSOFIA - ÎNVĂȚĂTURĂ ȘI VIAȚĂ	
8. Diviziunile părților filosofiei în Antichitate	133
9. Filosofie, dialectică, retorică în Antichitate	165
10. <i>Doctrina orală a lui Platon</i>	199
11. Filosofia antică: o etică sau o practică?	211
12. Figura înțeleptului în Antichitatea greco-latină	237
13. <i>Dicționarul filosofilor antici</i>	263
V. ASPECTE DIVERSE ALE GÂNDIRII ANTICE	
14. Fizică și poezie în <i>Timaios</i> de Platon	279
15. Omul antic și natura	307
16. Geniul locului în Grecia antică	319
17. Modele de fericire propuse de către filosofi antici	327
18. Sfârșitul păgânismului	341
Index de autori antici	375
Index de autori moderni	379